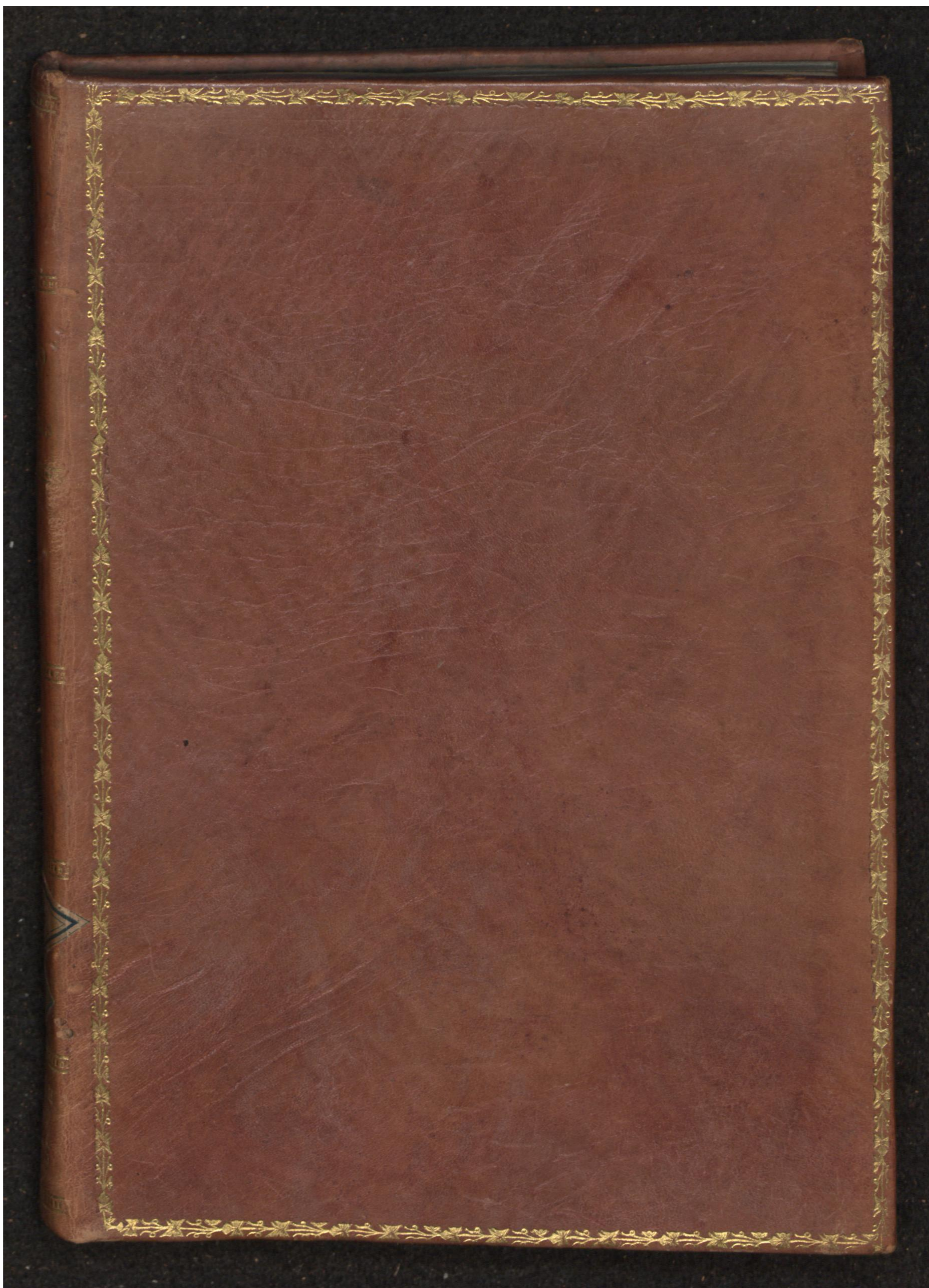
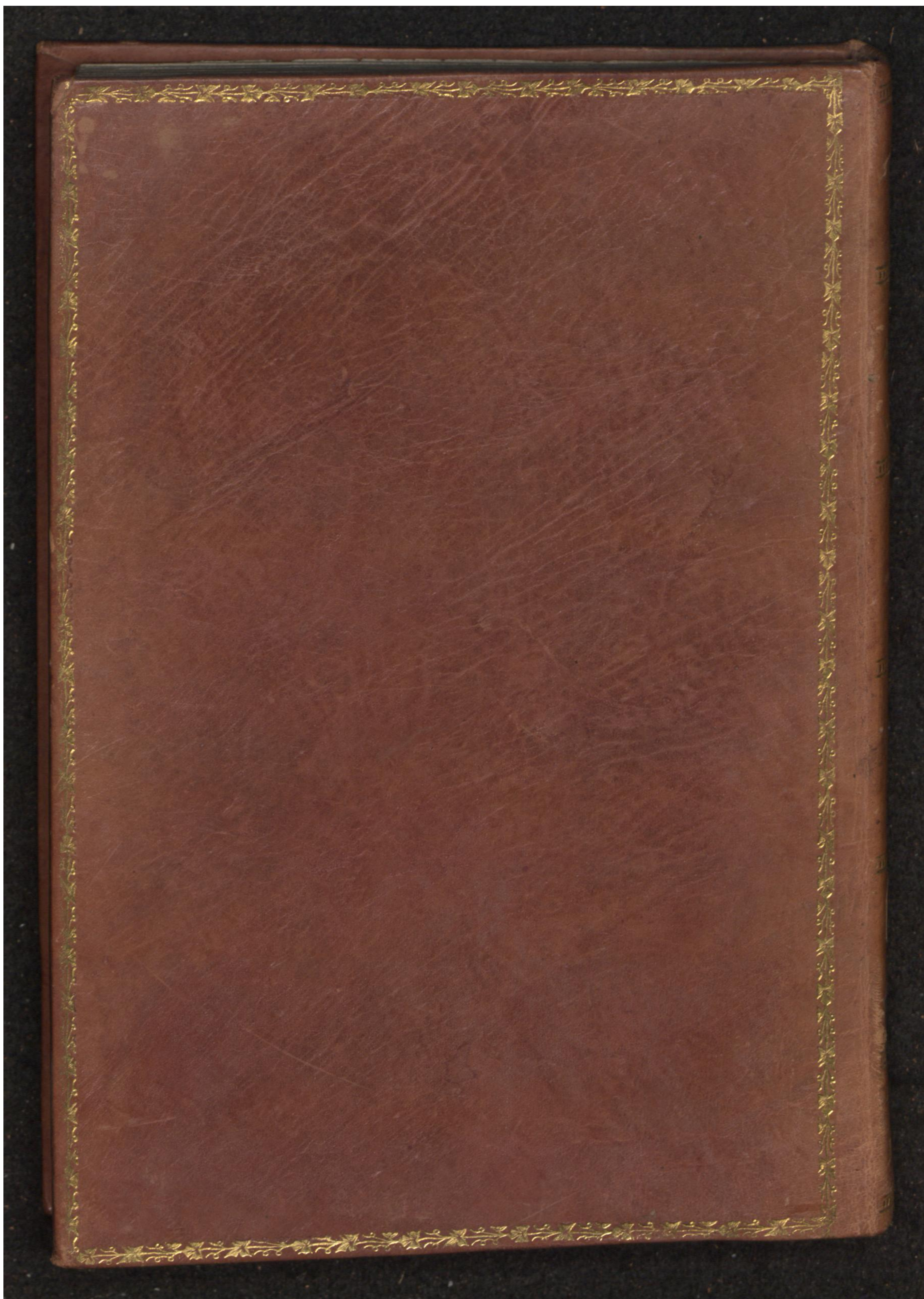

VII
DE
ABANO
DE
VENENIS
53
K6
49
ROMAE
1475

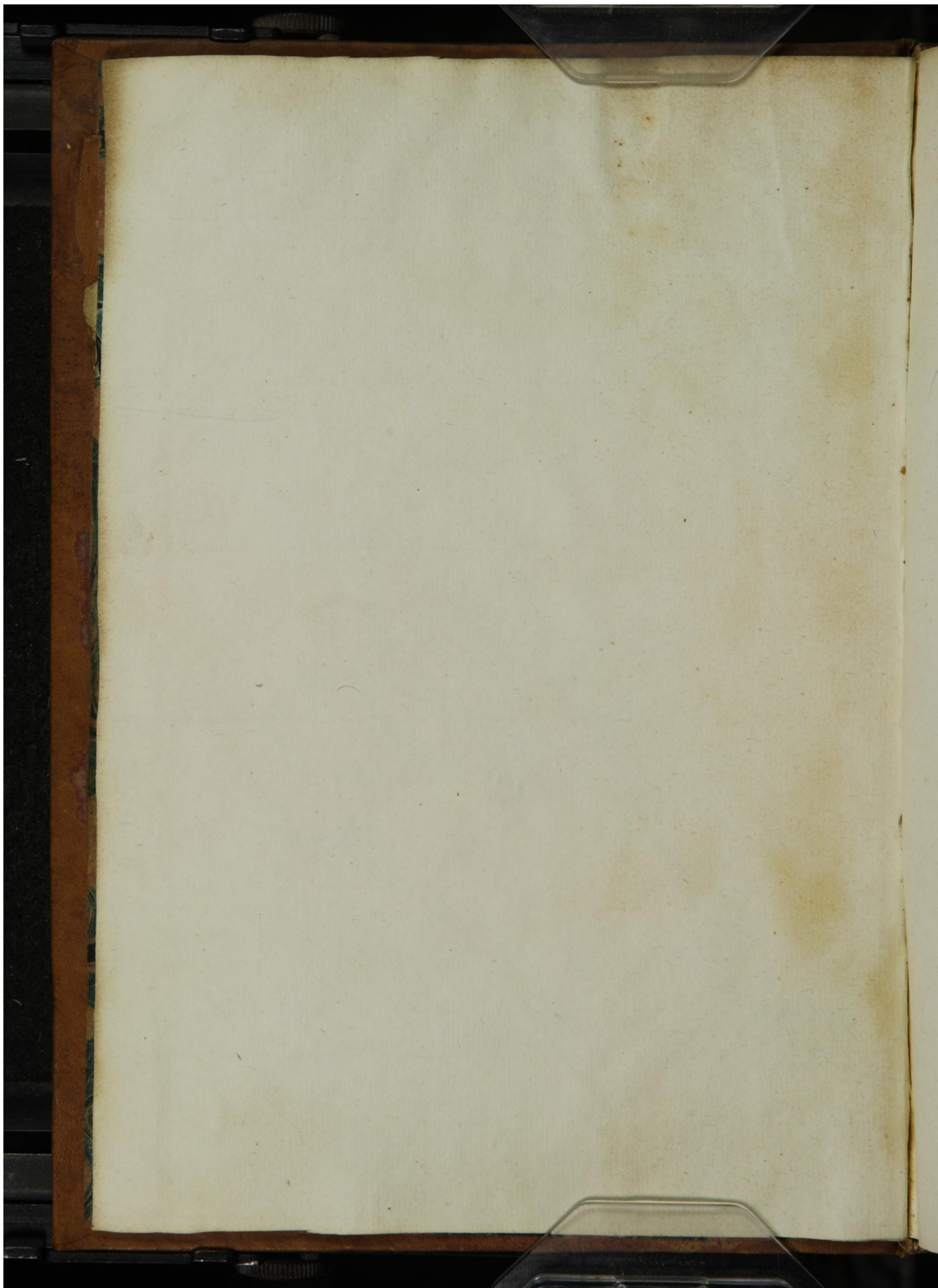

Tabula tractatus Petri de Abano
de Remediis uenenorum.

De Prologo agitur in capitulo .I.
De diuiſione uenenoꝝ II.
De unoquoq; ueneno in ſpāli III.
Modus ſcđm quem uenenū inter-
ficit IIII.
De ꝓcuſtodia & cautela: ne aut ue-
nena propinentur: aut ſi propinata
non noceant V.
De ſignis & curis cuiuſlibet ſingu-
laris ueneni ꝓpinati VI.
Qui argentū uiuū ſumpſerit VII.
Gipſum qui biberit VIII.
De Scoria ęris IX.
De Scoria ferri X.
Lapis magnetis XI.
Lapis lazuli XII.
Arſenicum ſublimatum XIII.
Litargyrum XIIII.

Ceruſa XV.
calcucecbumenō.i.uiride gris .xvi.
Plumbum uſtum xvi.
Azurum ſeu minium xviii.
Realgar xix.
Sucus citutę xx.
Sucus titimalorum xxi.
Sucus cucumeris aſinini xxii.
Sucus uſneę xxiii.
sucꝰ aut radix botbormariē. xxiiii.
Sucus coriandri xxv.
Sucus mandragorę xxvi.
Sucus papaueris nigri xxvii.
Opium xxviii.
Sucus ſcamoneę xxix.
Apium riſus xxx.
Sucus cberuę xxxi
Sucus napelli xxxii.
Sucus oleandri xxxiii.
Sucus mezereon xxxiiii.
Sucus ellebori xxxv.

2

Aifeſſire xxxvi.
Sucus brionię xxxvii.
Cornua ſpicę xxxviii.
Cornua oleandri xxxix.
Cornua bedeguar xl.
Anacardus xli.
Nuces aut auellanę xlii.
Malum caſtoreum xliii.
De malis fungis xliiii.
De nuce uomica xlv.
Coloquintida xlvi.
Ficus pharaonis xlvii.
Semina iuſquiami xlviii.
Grana cochonidii xlviiii.
Baccalauras rancidas .l.
Catapucia li.
semen urticę lii.
semina papaueris nigri liii.
semen ellebori liiii.
semen citutę lv.
semina humida coriandri lvi.

Semen serpentarię lvii.
Siq̄s morsus aut punctus fuerit ab aliquo animali uenenoso lviii.
Quem momorderit uipera lix.
De morsibus scorpionū lx.
De morsibus arenarum lxi.
De morsibus rutelę lxii.
De morsibus apum lxiii.
De morsibus animaliū lxiiii.
De morsu canis lxv.
QVi cantarides biberit lxvi.
QVi lac biberit lxvii.
De aflatura suffocata lxviii.
De piscibus frigidis lxix.
Cerebrum gattę lxx.
Extremitates caudę cerui lxxi.
Sanguis bouinus lxxii.
Sanguis buffonis lxxiii.
Sanguis hominis colerici lxxiiii.
Sanguis mēstru9 aut leprosi lxxv.
De morsu hōis ieiuni lxxvi.

De morsu ab ullo serpēte lxxvii.
Cui datū fuerit fel leopdi lxxviii.
Qui biberit salamandriā lxxix.
Lepus marinꝰ uel rana marīa .lxxx.
De morsu muris simee gatte.lxxxi.
De descriptiōe bezaartice uirtutis
ad unūquodq̧ uenenū lxxxii.
Questio utrū tyriaca &c̃. lxxxiii.

Prologus Cap.I.

SANCTISSIMO In xp̄o p̄ri & dn̄o dn̄o.N.diuina ꝓuidē/tia summo pontifici Petrꝰ de Abano mīmus medicoꝝ cū deuotione pn̄s scriptū tam ur̄e petitōni q̄̄ pro debiti solutōne afferre iuxta posse obedire ꝓpono ut Sanctitati ur̄e:tū ad ꝑfectū corpis:tū ad scibilia coaugenda tractatū utilē nō minus q̄̄ brenē de uenenis inscribam. Primo siquidē diuisionē faciam de

uenenis. sũt.n. nobis magis nota q̃/
cũq̧ per ꝑtes diuidũt quoddã totũ
2 Scđo unũquodq̧ diuisiõis m̃brũ re
soluã hĩc ad t̃minũ singularẽ. Sic.n.
cuiusq̧ rei scĩa cõplet̃ a gnãlissimis
3 ad spãlissima descẽdẽdo. Tercio de/
scribã modũ scđm quẽ uenenũ mo/
tificat & nocum̃tũ ĩducit hũano me
dicię corpi ꝓximatũ. iñ nãm noticia
curatõis ĩ arte medicię uenĩat. Quar
4 to sermonem faciã de ꝑcustodia &
cautela ne aut uenena ꝓpinent̃: aut
si ꝓpinata nõ noceãt. ꝑcustoditiua
5 enĩ ars ẽ curatiuã excusans. Quĩto
signa ponã & curas ad quodcũq̧ ue
nenũ assumptũ & ad eius nocum̃ta
6 introducta. Sexto & ultĩo uirtutes
bezoarticas. i. a morte liberãtes oc
culta uirtute potius & diuĩa q̃ ꝯple
xiõe uel nã ad qđq̧ uenenũ descri
bam & cum hoc soluẽs qõnes duas

difficiles ualde. quarum prima erit de
tiriaca magna utrum tiriaca sit alicui
ueneno bezoar uel medicina. Et secunda
erit uerum uenenum aliquod possit ad cer
tum tempus taliter exhiberi quod ex eo
quis ad illud tempus moriatur & non ante.

De diuisione uenenorum
Capitulum. II.

QVia uenenum oppositum est cibo
nostri corporis. ideo sicut cibus efficitur
pars nostri corporis & se totum assimilat parti
nutrite: uicem tenens partis dissolute. ita
uenenum nostrum corpus seu partem cui ap-
proximauit ad suiipsius uenenosam naturam
totum trahit & conuertit: & denique assi-
milat sibi ipsum adeo ut sicut animalia e
terra nascentia quorum natura cibos
conuertit in speciem nutritorum a nobis
comesta in nostrum alimentum conuertuntur &
speciem. ita quecunque corpora ueneno
sunt iuncta si comedantur a nobis tran-

ſeūtia faciūt nr̄a corpa in uenenū.
qm̄ oē agens p̄ſtantius eſt patiente
ſic nr̄a ſubſtātia p modū paſſiui trā
ſit ad pn̄tiam ueneni: qd̄ ſe habet p
modū actiui ī ueneō. ſicut palea ſub
iecta igni tranſit ī ignē. Eſt. n. ignis
totus actiuus ad paleā. q̄re ſapiētes
medicoꝝ uenenū dixerunt eſſe de
genere reꝝ īterficientiū ꝯplexionē
& ꝯpoſitionē: & īterdum īducentiū
ſolōem ꝯtinuitatis: ita ut ęgritudīes
quę ex uenenis accidūt ſint de ge/
neribꝫ cōibus & nō ꝓpriis. Diuidit̄
aūt uenenū tribꝫ mōis. Nā uno mō
cōſiderat̄ ꝓut fit diuiſio generis in
ſpēs. & ſcd̄m hoc dixerūt Auicēna
& Auerrois: ꝙ uenenoꝝ aliud ē de
minera: aliud de uegetabilibꝫ: aliud
de aīalibꝫ. De minera q̄dem ē ut q̄
cūq; ſub terra generata pniciosam
hn̄t naturā ut argētū uiuū: & gipſū

& es.et quidam lapides ut magnes
& lapis armenius non lotus:& plū/
bum ustum:& arsenicum:& realgar
et cerusa plumbi:et de multis aliis.
de quibus infra in speciali dicetur.
De uegetabilibus uero sunt q̄cūq̃
plantarū contrariissime sunt nature
cibali ut apte nate non sint ad nu/
triti speciem conuerti : sed potius
sunt prompta conuertere:ut ellebo
rus: et turbith nigrum: napellus et
gumi napelli : et fungi quidam: et
tubera:et uiduam faciens:& meze
reon:& oleander:et apium risus:et
cetera. De animalibus autem uene/
nosa sunt omnia quorum natura lō
gissime distat ab humana complex
ione:aut opposita et ĩimica est spēi
qualia sunt serpentes et dracōes et
thiri:et uipere: et lepus marinus:et
carnes assate et statim suffocate: et

relinq

pisces frigidi: et morticine carnes: & etiã putride· & que a fulgure sũt ꝑcussa & mortua:et quecũq; sũt pa tientia rabiem:et multa que ĩfra in spẽali dicent̃. Scđo mõ considerat̃ uenenũ relatũ ad nos:et scđm hoc dixerũt Venenũ aliud est assumptũ intra corpus: et aliud extra. Quod uero est assumptum intus est de ge nere potionũ ꝑniciosaꝝ datum sub specie cibi uel potus uel medicine. et hoc est qđ plurimũ fit:a quo re ges et ꝓlati et ociosi cauere debẽt. QVod uero extra est dicit̃ reptiliũ morsus:sicut cũ uisu:aut auditu:aut gustu:aut tactu:aut odoratu sentit̃ uenenũ. Visu qdẽ sicut uenẽat basi liscus. Auditu sicut uenẽat serpens qdã ĩ nubia q ẽ corpulẽtie duaꝝ pal maꝝ:acutũ hñs caput:uiridis exñs coloris q regulus uocat̃. sibilãdo.n.

aues & aīalia eū audientia īteremit
Gustu quoq; sicut aspis surda que
sputo suo quos tāgit īterficit: & ti-
rus quos mordet & uipera pemit.
Tactu uero sicut serpens quē miles
de quo Auicēna dicit interfecit cū
lancea: & ex cōtractu lancee manus
militis & totū corpus fuerūt morti
ficata. & sicut piscis qdā q stupefa
ctor uocat: de quo Galienus dicit ꝙ
cum ītrat rete piscatoris manus &
brachia stupefiūt in tm̄ ꝙ īsensibi-
les efficiūt. Odoratu uero sicut qui
dā fungi pniciosi de qbꝰ dicit rasis
ꝙ cū euellūt a terra & odorati īter
ficiūt odorantē. Tercio mō ꝯsiderat
uenenū q̄ntū ad specificā drīam q̄
drt spēs a specie. & scđm hoc dixe
runt om̄es medici & phi nāles ꝙ ue
nenum aliud est quod facit opera-
tionem suam a qualitate sua siue a

complexione: & aliud qđ facit hoc
idē p uirtutē fluētem a tota specie
quod medici formā specificā uocāt
quod nihil aliud ē nisi meritum qđ
unūquodq; ɔpositū ex quatuor ele
mētis scđm maiorē & mīorē ꝓpor
tionē ipoꝝ elemtoꝝ in ɔposito sor
tit̄ & meret̄ hr̄e ab īfluētibꝫ stellis
fixis q̄ spēs īferioꝝ ɔpositoꝝ respi/
ciūt & ꝓut ipoꝝ materię apte fluūt
iuxta illud Virtutes stellaꝝ uebūt̄
īferius mediātibꝫ lineis pirāidalibus
& rectis quę in lūie ipaꝝ stellaꝝ fir
māt q; lumē p lineas diuersas uectū
de stellis deptiat uirtutes specificas
q̄s derelinqt ī ɔpositis scđm q; ɔpo
nētia meruerūt. et hoc ē quod rctē
Auicēna dicit in canone q; talis for̄
specifica aduēit rebꝫ post primam
ɔplexionē elemtoꝝ ī ɔposito. Et qa
ignoramꝫ ī eternū q̄ntitates & pon

dera elemtorum i opositis: ideo tales
formas specificas aduenietes iuxta
meritu talis & talis ppositionis i opo
sitis necesse e ignorare: neq; de ipis
plus scire possumus nisi qntu pbet
hoim experientia: & ppterea i talibus
plus oferut experti q ronales medici
sicut bn i phemio methaphice Ari
stoteles dicit. Venenu ergo quod a
qlitate sola facit operatione uariatur
scdm diuersitate qlitatu. Na aliud
calidu: aliud frigidu: aliud siccu: ali/
ud huidu. Calidu qde duobus mois
iterficit qa aut calefaciedo corodit
iterius assumptu usq; ad cor: & extra
appositu usq; ad medulla ossis: & sic
iterficit soluedo otinuu quale est le
pus marinus. Aut calefaciedo iflam
mat: & itus exteriusq; ad cor: & sic
iterficit subam cordis supflue infla
mando: sicut euforbiu & elleborus.

Frigidū uenenū similiter interficit duob9 mōis.s.aut stupefaciēdo ꝓp ter maximā ei9 frigiditatē usq3 cor reddat īmobile: & hoc ē tale quale ē opiū: aut opilando uias anhelitus & claudēdo ita ꝙ q̄si anhelare nō pn̄t & usq3 ad cor aufert ānelit9: & hoc tale q̄le est plūbū ustū. Siccū uero uenenū īterficit duob9 mōis. s.aut ↄsumēdo hūidū sanguinē cordis et q̄si in crustā ↄuertēdo: & hoc tale ē quale ē calx nō extīcta & colcotar Aut sepando ptem a pte donec oīa m̄bra usq3 ad cor & in mīmas ptes nō liq̄fiāt sed soluēt: & hoc facit ta le quale est realgar. Humidū uero uenenū dicūt qdam nō īueniri: qm̄ nō ascendit hūiditas ad q̄rtū gradū & quartus gradus uenenosā reddit q̄litatē qm̄ corruptiuū ē & mortale sed Galie. narrat de uno quē ī sōno

8

ſerpens qdã momordit & excitatus nó ualens ſurgere tractus ꝑ manú remãſit caro corrupta & putreſcã ſup terrã & oſſa denudata appuert un ex putrefactóe occulta & facili carnis ſolóe pbat Gãlie . uenenũ eẽ hũidũ : ex hoc genere ſcd'm aliquos argẽtum uiuum uidet eẽ uenenũ qd ſolũ hũidũ in qrto gradu eẽ fatent ſed uenenũ qd a tota ſpecie ſoluẽ te uirtutẽ ſiue a tota ſubſtantia ſiue a forma ſpecifica ẽ interficit nó qu calidũ neq; frigidũ neq; ſiccũ neq; hũidum ſed qa tale qa oppoſitã hẽt uirtutẽ ad uitam hoís & ſanitatẽ & id uenenũ ĩ q̃cũq̃ puitate ſumptũ ita etiã ut ſenſũ intus fugiat ĩterfi cit multiplicãdo ſeipm qm qcunq; huiditatem nri corpis ĩuenit ipam ſtatĩ ĩ uenenu auertit & hoc uirtu te ſue ſpẽi & tale eſt q̃'le ẽ napellus .

De unoquoq; ueneno in speciali.
Capitulũ tercium.

Venena minere specialia & plã
tarum & aĩaliũ non nisi nota
& famosa dicemus: ne occulta nar
rantes uirus in angues aducerem
ob eam eius solam causam ut ꝑuisa
minus ledant: aut nunq̃ ledant. hec
scribunt non ut alios ledere docea
mus. Mineralia igit uenena quedã
sunt a natura: quedam ab arte
ꝑcurata. A natura quidem que in uen
tre terre generant & horum unũ ẽ
argentũ uiuum: quod intus assumptũ
qnq̃ ĩterficit sua humiditate putre
facere faciente humiditatem cordis
naturalem. qnq; autem ĩterficit sua
frigiditate actuali congelante cor.
Cuius signũ est q̃ quidam apoteca
rius cum de nocte tꝑe magni estus

9.

sitiret temptans inuenit ampulam
plenam argento uiuo quod bibit
& mane inuentus est mortuus et
inuenientes argentum uiuū exire
de ano: anotomisatus fuit & inuen
tus fuit sanguis circa cor coagula
tus et ipsum cor similiter. Inuene
runtq̧ in stomacho fere librā unā
argenti uiui. Aliud est argentum
uiuum: quod fit ab arte alchimię
sublimatū in alludel: quod est uas
alchimistarum. & istud est deterius
& magis perniciosum q̄ naturale.
quoniam minerale sępe per uen-
trem secedit: uel sponte: uel cliste
ri. sed sublimatum assumptum in-
terius corrodit intestina: & aposte
mat cor. & retinetur urina. et pro-
hibetur eius exitus. & moritur. Ex
tinguitur etiam argentum uiuum
cū forti admixtiōe saliuę hominis

rebui

donec diſpareat. Quod ſi ꝓieceris
ſuper ipſum aquam feruentem et
redierit ad primam diſpoſitionem
non eſt extinctum: et hoc deterius
eſt q̃ purum uiuũ: & minus malũ
2 q̃ ſublimatum. Secundum uenenũ
quod eſt a natura minerę eſt gip-
ſum: quod intus aſſumptum ſua
frigiditate coagulat ſanguinem &
inſpiſſat ſpiritus: & inducit difficul
tatem anhelitus: & deinde morit̃.
& hoc datum crudum in potu tri
tum. coctum uero non eſt uenenũ
ſed medicina ſtiptica ualde. naſcit̃
autem in uenis terrę montoſę.
3 Terciũ eſt ęs quod metallinam ha
bet naturam: compoſitum ex argẽ
to uiuo & adurente ſulfure ad for
mam tuberis deducẽte: quod qui-
dem cum per fabros percutitur &
malliat̃ ſcorię quę cadunt & datę

10

in potu uenenant et uentrem forti
ter soluere faciũt. & hoc medici uo
cant tubel ęris. inde etiam uinum si
reponat̃ in uase ęneo aut cupri aut
electri & bibat̃: uomere facit. Terci
um est scoria ferri eruginosi: & ipsa
erugo: quę intus assumpta adheren
do ĩtestinis exiccat humiditates &
corpus & senectam inducũt. i. quan
dam ęgritudinem quam medici ma
rasmum uocant. Vtunt̃ autem medi
ci scoria ferri consolata in curatõne
multaꝝ ęgritudinũ. Quartum est la
pis magnetis: qui assumptus intus
melancolicum & lunaticũ & pręsti/
giatum facit recipientem. Vtuntur
autem eo medici cõsolato cum aliis
medicinis in curatione melancolię.
Est autem lapis iste duaꝝ specierũ
Vna est quę trahit ferrum uertens
illud ad polum septẽtrionalem ubi

relſe

dicitur esse minera magnetis. Alia ē
quę trahit carnes humanas uertēs
tractum uersꝰ polum meridianum
ubi dicitur esse minera ipius. Hęc
aūt trita & data in potu uiscera cō-
trahit & in globum reddit. Quintū
est lapis armenius qui rubeus est &
assumptus intus si non est lotus se
cundū doctrinam medicoꝝ est ue-
nenū uomitiuū. & eo utunt̄ medici
in cura melancolicę passiōis. Sextū
est lapis stellatus: quem medici uo-
cant lasuli qui si non fuerit lotus da
tusq̄ in potu subuertit stomachum
& dolorem intestinorum facit. quo
utuntur medici contra quartanam
Septimū est arsenicum siue auripi
gmentum: quod est de specie gipsi
ut dicit albertus ꝙ caliditate & sic-
citate sua & perniciosa natura uene
nū est pessimū putrefaciēs & ualde

nota
6
no. 7
mali ſimuz

mortificatiuū. sed si sublimet̄ scd̄m
alchimiam ī uase aludel est pessimū
uenenū intus assumptū & si sepius
sublimet̄ efficitur albissimū. & tāto
deterius efficit̄ uenenū. Venena
uero que per artem fiunt Litargiꝝ
quod ex plumbo fit fuso in olla cū
testis olle fractis: quod assumptum
intus facit intestinoꝝ stipticitatem
Sic & cerusa & calchucecbumenon
quod quidem corrosiuum est & ue
nenum & mortale. Est & plumbum
ustum quod fit ex sulfure & auripi
gmento quod est uenenum opilans
& interficiens suffocando. Est & asu
rum quod fit ex lapide lazuli quod
est uenenū exiccatū. Est & realgar malum
quod ex sulfure & plumbo fit cor/
rosiuū existens uenenū intus assum
ptum. Vegetabilium uero uenena
quedam sunt sucus herbarū. quedā

uero ſemina ipſarum. Sucus q̄dem citutę. et ſucus titimalorū. et ſucus cucumeris aſinini. et ſucuſ uſneę. et ſucus bothormarien. et ſucus coriandri. ſucus mandragorę. et ſucus papaueris nigri: de quo opium fit. et ſucus corigiolę lactantis: de quo fit ſcamonea. et ſucus apii riſus. et ſucus cerueę. i. giraſolis. et ſucus napelli. et ſucus oleandri. et ſucus mezereon. et ſuco ellebori nigri. et ſucuſ alfęſirę. i. uitis albę. et ſucus briomię. i. cucurbitę ſilueſtris.
De fructibus uero ſunt cornua oleandri. et cornua bedeguar. et anacardi. et nuces. et auellanę rancidę. et nux uomica. et cologntida. quę ſolitarię fiunt. nata in arbore ſua et ficus pharaonis. et poma mandragorę. Semina uero ſunt iuſq̄amus et cocognidii. et baccę lauri rācidę

et catapucię.et semen urticę. et se
men papaueris nigri. et semen elle-
bori et semen citutę. & semen cori
andri humidi. & semen serpentarię
que omnia comesta uel bibita aut
perimunt modis supradictis: aut in
firmant corpus & alterant. De ani
malibus uero sunt quędam de cere
bris ipsorum. quędã de caudis. quę
dam de sanguine. quędam de saliua
& sputo. quędam de fellibus. quędã
de toto corpore. In cerebro quidẽ
gattę uenenũ est perniciosum faci
ens hominem amentem. Similiter ĩ
cerebro uespertilionis. In cauda ue
ro cerui uenenum est pessimũ: pro-
pter quod uenatores extremitatem
caudę cerui quando uolunt ceruũ
comedere abscindunt. Similiter in
cauda scorpionis & rutelę & uespę

& apis & exanguirm animalium et quorundam ſerpentium. In ſanguie uero ſicut in ſanguine bouis uete ris. & in ſanguine buffōis & eiuſ ſputo. et in ſanguine hominis colerici ruffi in furia poſiti. et in ſanguine menſtruo. et in ſanguine leproſi. In ſputo uero ſiue in ſaliua hominiſ ieiuni non ad hominem ſed ad ſcorpionem & ſerpentem. In ſputo buffonis. & ſputo & ſaliua uiperę. quę cum coire uult cum piſce uenenū deponit in littore ſup lapidē quendam: deinde rediens ſuum colligit uenenum. Et in ſaliua et ſpuma canis rabioſi. et in ſaliua gattę. ſimeę. et muris et hominis ieiuni facienti um morſum.

De fellibuſ uero ſicut eſt fel leopar

13

di quod est uenenum a forma spe-
cifica statim pariens.
De toto uero corpore sicut sunt cã
tarides. et salamandra. De quorum
omnium summa dictum est ꝙ aut
a qualitate: aut a specie interficit p̄
dictum uenenum.

Ad sciendum scd̄m quem mo
dum uenenum interficit aut
nocet. Capitulum .IIII.

OMne nanq; uenenum inq̄n
tum est uenenum oppositã
habet qualitatem corpori
nostro. Hęc autē oppositio magnū
dubiū facit quō & qua uia uenenū
ad cor hominis transitum patiatur.

no

r Ly

Nam aut uenenum trahetur a corde ſicut ferrum a magnete. aut ipm̄ tranſibit ad cor. aut utroq; modo: corde ſcilicet atttrahente & ueneo currente Quod ſi nullo predictoꝝ modorum erit aſſerere relinquetur q̄ nullo modo uenenum ad cor trā ſire poſſit. et ſic ceſſabit oppoſitio uenēi ad ipſum cor QVo poſito dicemus uenenum non eſſe peremptiuum cordis. cuius oppoſitum uidemus q̄ aſſumpto ueneno pnicioſo ut napello: ſtatim ſincopis apparet. quę paſſio eſt cordis & tremor cordis & pulſus: defectus: & omnia accidentia cordiacę paſſiōis. Propter quod ſciendum eſt q̄ cor dum eſt ſanum ſicut & cętera membra nihil attrahit niſi ſanguinē ſibi conſimilē & ſpm̄ quoꝝ unū repōit in dextro

quando cor est sanum atrait ad se sanguinem bonam ad dexteram et ad sinistram

uētriculo cordis et alterum in sini
stro. QVando uero infirmum est tra
hit ad se qualitatem contrariam sui
nocumenti: sicut quando est super
calefactum attrahit ad se aerem fri
gidū. & hoc facit. et sanguinē frigi
dum per uirtutem naturalem attra
ctiuam sui similis dū ipm est in po
testate naturę et per appetitū sen
sitiuū animalem quo unumquodq;
membrorum lęsum appetit delicia
& sentit conueniens & contrarium
sui nocumenti. venenū ergo ut cū
in nullo pticipet cum complexiōe
cordis; et natura ab ipo corde dum
sanū est non trahitur: imo refugiet
illud tanq̄ īimicum oppositum: qn̄
uero cor esset infirmū ex appetitu
sensit: imo appeteret et traheret cō
trarium suę passionis. Et scd̄m istū
modum uenenū ueneno curat: Nā

quando aliquis uenenum assumpsit puta opium: quod ĩfrigidando cor pus usq̧ ad cor: et deinde coagulan do sanguinem corde ex quo mors ĩtroducitur anteq̃ cor sensum amit tat ex frigiditate opii sentiens no/ cumentum desiderat medicinã ca/ lidam. Et si detur castoreum quod de se est in genere uenenorum ipm castoreum cor trahet mediante ap/ petitu sensitiuo non ut uenenũ op positum substãtię cordis sed ut op positum qualitatis male introductę per opium. Hęc aũt ratio non plus monstrat quando cor attrahit ad se uenenum: nisi sic quodlibet mẽbrõ/ rum ĩfirmum ad se trahat oppositã qualitatem. Preterea dato ꝙ cor qñ sensit nocumẽtum uenẽi frigidi uir/ tute appetitus sensitiui appetat me dicinã calidam et ipam ad se trahat

adbuc ſtat queſtio quomõ illud ue
nenũ primũ datum tranſiuit ad cor
Quare dicendum uidetꝰ q̧ nullo mõ
cor ad ſe unq̃ uenenũ trahit. quoni
am neq̧ inquantum ſimile eſt cordi.
quia nullam ſimilitudinem cum ipõ
habet. nec ĩquantum contrariũ. qm̃
cor nunq̃ fuit talis diſpoſitionis q̧
uenenũ eſſet oppoſitum illius. Nec
potes inferre ex boc nullam eſſe op
poſitionem inter cor & uenenũ. qm̃
licet cor uenenũ non trahat. uene/
nũ etiam licet non currat. neq̧ etiã
utroq̧ modo contingat. Eſt tamen
dare alium modum quo directe ap
paret oppoſitio & pemptio manife/
ſta. Nam uenenum quoniam acti
uum eſt a forma quam habet perni
cioſam & deſtructiuũ cordis: quic/
quid tangit in corpore humano: cõ
uertit in illam ſpeciem uenenoſam

et seipsum multiplicat inficiendo
hūiditates nostri corporis in uene
nosam naturam qua multiplicata au
getur uirtus ueneni. Nam dicit̄ in
geometria ꝙ gemīata quantitas au/
gmentat uirtutē. Vnde ex modico
ueneno assumpto conuertente q̄d
tangit ad suum simile auget̄ uirtus
& multiplicatur: ita ut de facili per
modum continui corporis cuiꝰ ex
trema se tangunt attīgit parum in
quātitate uenenū ipsum cor quod
etiam tangit cōuenit ad uenenum
& ex eo tunc spiritus uitalis non ha
bens debitum organum in quo resi
deat: cedit formę ueneni: & ęgredi/
ens de corde dimittit cor & corpꝰ
sine motu: Et hoc est mors . Cuius
signum est ꝙ illud cadauer si come
datur uenenum efficit̄ comedenti.
Est tàmen adhuc sciendū ꝙ artarię

16

cordis & ipi uētriculi cordis motu
dyastoles & sistoles .i. per modum
naturalem attrahendi & expellendi
quem hn̄t continuo quanto tempe
uiuit animal: attrahunt ad se circun
stantem spiritū: ita ꝙ etiam artarię
quę ad cutem terminant̄ per poros
suos aerem exteriorem continentē
nos attrahunt usqꝫ ad cor: & per eas
dem cor exsufflando expellit calo
res & fumos: ita ꝙ si aer continens
nos fuerit uenenosus & pestilētialis
per ipsas artarias motu dilatiōis at
tractus cor inficit: & in̄ ęgritudīes
pestilentiales contingūt non ꝙ arta
ria uel cor de sui natura uenenū tra
bat: sed quia sub specie aeris & spi
ritus attractus uenenosus uapor in
gredit̄. Et secundum hoc dixerunt
sapientes ꝙ est uenenum dormire

r L6

seu degere sub arbore nucum & in ortis cauliũ & sub umbra oleandri: et balneari in aquis sub cuius ripis oleander et arbores uenenosę cres cunt. Narrat enĩ Galienus de quo dam qui se balneauit in balneo ca lefacto dę lignis excisis de cauernis serpentum: qui mortuus fuit ex ua pore lignorum cum quibus fuit bal neum calefactum infectum ueneni Et Aristoteles in libro de propriet. elementorum et planetarum dicit ꝙ tempore regis Philippi oẽs mer catores transeuntes per quandam uiam quę ad ciuitatem applicabat quando erant in parte illius uię in qua duo montes: unus hic: & alter hinc existebant statim moriebant̃. Et tũc Socrates pari fecit caueã ui treã in q̃ intrãs se illuc iussit portari

17

et respexit duos serpentes. unū in
uno monte & alium in reliquo exis
tentes. qui aerem illius loci inficie
bant: unde transeuntes morieban
tur: Ruffus etiam dicit ꝙ antiqui re
ges fecerunt puellam nutriri na/
pello: ut per eius anhelitum et am
plexum cum ea coeuntes morirēt
Similiter in sentinis nauiū et in ca
uernis profundis et in locis inhabi
tatis. et in locis fetidis propter ae
rem attractum habitantes uenenā/
tur. dicit nanq; auicenna in capitu
lo primo ꝙ nulla res est magis ini/
mica caloris innati & cordis q̄ mag
nus fetor a quo subito spiritus ui/
talis a corde recedit: et quāto com
plexio cordis et materiaꝝ alicuius
hominis calidior fuerit et rarior tā
to citius uenenum tam bibitum q̄
respiratum perimit et occidit: quo

Vide s. ... lib. cap. 34 ...

... della merda ...

c Lb

niam calidum cor plus attrahit q̃
frigidũ de anhelitu: et uie latiores
sunt in artariis calidi cordis q̃ fri-
gidi ita q̧ iusquiamus passeres non
occidit propter stricturam uiarum
ad cor: Hominem autem sic quia
latiores habent uias per quas faci
lior est transitus spiritus uenenati.
et quanto uenenum de sui com-
plexione est calidius tanto deteri
us efficitur: dato in homine calidi
ori. quia utriusq̧ caliditas se iuuat
in unum effectum. sed exhibitum
in frigidiori natura suum tardat ef
fectum. Verumtamen tanta posset
esse caliditas naturalis q̧ etiam ue
nenum calidum superaret et repel
leret et ipsius nocumentum prohi
beret: aut mortem. et inde est q̧
multi homines uenenati uno cibo
et eadem quantitate in eadẽ cena

aliquis moritur. et aliquis euadit. et aliquis excorticatur uel infirmatur: ſicut ego quãdoq3 uidi in quadã cena fuiſſe q̃tuor uenenatos comedentes ſinguli ferculum uenenatum quorum unus fuit mortuuſ ſtatim. alius euaſit omnino. reliqui duo infirmati fuerunt ad mortem qui uero euaſit animoſus erat et calidi cordis: qui uero mortuus fuit minus calide complexionis. qui uero infirmati fuerunt calidiores erant natura q̃ ille qui migrauit. & minus q̃ qui euaſit. hoc autem nõ alter eſſe poteſt. niſi quia calor naturalis qui mouet ad formam uite reſiſtit inquantum poteſt calori accidentali tam febrili q̃ calidi ueneni q̃ etiam calori aeris peſtilentiali et calori exitus. et dieꝝ caniculari

um qui omnes calores mouent ad interitionem et dissolutionem compositorum. unde auicenna dixit in capitulo primo q nihil est quod resistat malis qualitatibus et calori febrili plus q̃ calor innatus adeo q etiam uenenis calidis repugnat. non complexionaliter sed formaliter. quia calor naturalis informatus est regulatus ab anima nostra que mouet ad uitam mediante calore naturali tanq̃ suo instrumento. et ideo dicitur q omne opus nature est opus intelligentie id regentis. unde signanter natura dicitur de calore tam a philosophis q̃ a medicis cũ dicunt calor naturalis et nõ frigiditas naturalis: et pportionat ut dicit dorachius astrologus ad alcotbodeũ .i: ad constellationẽ et

locum celi qui dicitur dator uite. Venenū uero frigidum datū in cō plexione hominis frigidi frigidita te utriusq; citius perimit q̄ datum in cōplexione calidiori. sed si uene num fuerit de illis que a tota spe cie interimunt ut est napellus et eius gumi et fel leopardi et tirus: tunc cōplexio bibētis uenenū nihil impedit uel ꝯfert nisi pro tanto q; in calido homine uie sunt latiores. ad transitum. in frigido strictiores.

Cap. quintum.

De precustodia et cautela ne aut uenena propinentur aut propina ta non noceant.

Oportet suspicātem aut timen tem uenenosam potionē. uel cibum ut utat̄ regimīe duplici. Pri mum est defensio cū cautela: Secū dum ē destructio assumpti ueneni

cū uirtute. defensio uero cum cau
tela est ut ante comestionē sue mē
se corā suis ferculis & potibus sint
res discernētes et significantes fo
re uenenū si fuerit. et horum unū est
sicut cornua serpentis que sudant
in aduentu. scilicet napelli et tyri.
et fellis leopardi. et nō in aliorum ue
nenis. Et aliud quod est lapis quidam
noīe prassius qui est matrix et pal
latiū smaragdi. quia in ipso inuenit̄.
Est aūt uiridis habens uiriditatem
spissam sicut prassiū. et inuenitur
aliquando cū rubeis guttis. et ali
qn̄ cum albis: expertum est quod p̄ser
uat reges a uenenis. nā si lapis ille
sit in mensa in qua uenenū ponit̄:
ad presentiā ueneni nitorem statī
emittit et ipso ablato nitor reueīt.
De hoc lapide dicitur in epistola es
culapii philosophi ad octauium quod

ipſum timet uenena et prelia. und̄
et alexander macedo in preliis ſe-
pe habebat: Cumq; de india reuerte
retur ſe lauans in eufrate depoſito
cingulo in quo lapis erat ſuſpẽſus.
ſerpẽs quidam illũ morſu abſcidit.
uomuitq; illũ in eufratẽ. et de hoc
ariſtotilẽ dicũt mentionem feciſſe
in libro de natura ſerpentũ. aliud
eſt etiã quod ſcriptũ eſt in libro re
gum Perſaꝝ ꝙ ſi ſculpere feceris
in lapide ematitis uirũ genuflexũ
cinctũ ſerpente cuius caput tene-
at dextera manus et caudã ſiniſtra
poſuerisq; lapidem hunc in aureo
annulo. et ſub lapide poſueris radi
cem ſerpentarie tritam. portaue-
risq; hunc annulum ab omni uene-
no preſeruat. quodquidẽ ego quã-
doq; preparari feci. et ad predictũ

usum seruari : Caueant etiam qui ne uasa quibus ipsorum uinum defertur. uel tenetur stent discopta in celariis uini. nec uinum discoopertum: quia naturaliter omne animal uenenosum lambit uinum et uasa uini: et quandoq; in eis suffocata sunt inuenta. Caueant etiam fercula et potus et confectiones sapores habentia dulcissimos . quia in istis consueuerunt celare uenenum . Smaragdus etiam optima quam si buffo intuetur expertum est q ipsius oculi crepitant ad presentiam ipsius si teneatur in mensa uenena debilitat. si in ore teneatur. uenenum uirtutem inficiendi dimittit. et si det̃ trita ĩ potu post uenenũ poptime a morte liberat: et sit eius quantitas scrup. ii. quod

ego quandoq; expertus sum. et A/
uenzoar hoc inuenit. ut in libro
translato pape Bonifacio scriptum
est. Comedat etiam ante omnem
cibum castaneas cum ficis siccis.
aut rutam cum auelanis et nuces
uirides cum ruta. aut siccas nuces
cum ficis siccis. aut calamentum
recens uel siccum in fritellis. aut
radicem dictami turtam et cum ui
no potatam. precauet etiam ab om
ni ueneno bibisse ieiunum ciatum
uini puri optimi in quo tempore
musti in una mensura duo serpen/
tes uiui fuerīt suffocati: p̄seruat eti
am qđ est expertū ut omni mane
accipiat dragmas duas de tiriaca.
que dicitur de terra sigillata. fit au
tem sic. recipe baccharū lauri drag
mas quatuor. terre sigillate drag.

R^x^ta tiriace

rhe

unam. terantur et cum melle dispumato libri conficiatur et reponatur in uase uitri. et sumatur ex ea inuicem drag. due: Destructio uero assumpti ueneni fit ita: Nam si scitū fuerit de specie ueneni tūc destruatur per medicinam propriatam illi ueneno que bezoar uocatur: et de hoc ego singulare faciam infra capitulum ad cognoscendum unumquodq; uenenum per signa propria. et ibi docebo uirtutes bezoarticas. Si uero ignoratū fuerit uenenum: aut medicus fuerit absens. et dubitatum fuerit de ueneno cuiuscumq; fuerit speciei: tunc statim butirum et aqua calida simul dissoluta bibatur et cogatur euomere: et post uomitū cum

Remedio

butiro y agua caliente destenprada y bebalo [illegible]
y despues de gomitado [illegible] tornar a beber botiro con
agua [illegible]
[illegible]
[illegible] de ditamo [illegible]
[illegible]

butiro iterum uomere cogatur cū aqua melle: et mundificato stoma/ cho statim tiriaca magna exbibea tur cum decoctione uini: in quo bulite sunt radices dictami. et sit tiriaca drag due. et uinum uncie . due et non comedat usq͂ ad septē horas et tunc nutriatur rebus uen tosis cum ficis et uuis passis et aue lanis. et iure galline pinguissime: uel agni annalis uel edi: quod si in intestinis ardor uel dolor sentitur clistere iniciatur factum cum aqua mellis: dissoluta cum adipe anatis uel galline: et proiecto clisteri iteꝝ differicetur cum lacte ouino calido quo ꝓiecto cibetˀ iure supradicto. si uero adhuc morsus uel dolor in stomaco uel intestīs remāserit tūc

modicum balſami diſſoluti in lacte circa unum ciatū detur in potu Hec enim liberant uenenatos ſi cito adbibeantur que dicta ſunt. Si uero morſus aut gladius fuerit uenenatus. ſtatim ſupra morſum aut ſupra uulnus gallina uiua euiſcerata ſupponatur et reiteretur uiua. aut ore alicuius ſchlaui uel ſerui ſugatur locus. et os ſerui abluatur ſepe cum uino in quo dictamus fuerit coctus. deinde tiriaca magna loco ſupponatur. et cum tiriaca fuerit exſiccata iterum alia recens ponatur. donec locus non plus tiriacam deſiccet. Si uero locus morſus: ſiue uulnus uenenatum fuerit ſiccus: tunc tiriaca non apponatur. ſed loco tiriace lactucella ſuper uulnere alligetur.

et innouetur totiens quoad locus
fuerit humectatus: et tunc sanitas
erit introducta. quantum enim ti
riaca exsiccat. tantum et lactucella
humectat amplius. Intelligat ues
tre reuerentia sanctitatis ꝙ septē
sunt herbe quarum cuiuslibet na-
tura uniuersalis cuius interest spe-
ciem cuiuslibet plante singulari et
specifica uirtute dotate non a com
plexione elemētari. quia calida uel
quia frigida: uel quia sicca uel quia
humida. sed quia talis et a natura:
uel mediante stella sic dotata do
nauit uirtutem liberandi a ueneno
sis cibis et potibus et letali uene-
no ex uulnere siue morsu. Prima
quarum est hipericon. que alio no
mine herba dicitur pforata. quam
Achilles oraculo Apollis in exerci

tu troianoꝝ dicitur īuenisse. ut ait
plinius. Secunda est uincetoxicum
Tercia Enula quarta rafanus. quin
ta dictamus. Sexta aristologia lon
ga et rotunda. Septima lactucella
quarum unamquamqꝫ dicitur equi
pollere tiriace: ita ut uulneribus ue
nenosis succus alicuius predictaꝝ
datus in potu. uulnera ueneno in
fecta purget et saluet. et per istum
modum omnes antiqui talia cura
bant uulnera antequam tiriace ha
berent notitiam: Morsus uero ab a
nimalibus uenenosis curat queli
bet predictaꝝ tiriaca et morso lo
co supposita. Venena uero bibita
curat puluis factus ex qualibet p̄
dictarum. et datus in potu cum ui
no: uel aq̄ mellita. Dicit p̄terea Aui
cenna qꝫ stercus galli bibitū cū aq̄

statī p uomitū oē uenenū educit:
Et lac asine comestū prohibet uir-
tutem profundari ueneni. ita qꝫ in
quo prandio uel cena asine lac fue
rit bibitum uel comestum nullum
preter napellum possit nocere ue
nenum. Tiriaca autem omni uene
no complexionali et specifico et
napello directo opponitur et con
trariatur secundum totam speciē.
id est secundum bonam permixtio
nem medicinaꝝ que intrant cōfec
tione artificiali tyriace qua resul-
tat quoddam diuinum et formale
destructiuum omnis ueneni: ut in
fra in speciali dicetur. detur autē
de ipsa untia due uel tres tribus di
ebus continuis. quia toxicum re-
soluit. et sudorem prouocando li-
berat. Terra etiā sigillata aut in co
mestōe aut post comestōem bibita

uel comeſta hanc habet proprieta
tem: ꝙ ſi uenenum inueniat in ſto-
macho ipſum per uomitum expel
lit. Si uero poſt eam uenenum ex-
hibeatur nunq̃ permittit per cor-
pus perambulare ita ut deniq; cor
defendat. et eius humiditates cuſ-
todiat. quare reges et principes de
partibus orientalibus et meridiona
libus ubi ſcilicet exhibendi uene-
na clamdeſtine ut omnes moriant̃
hec pernicies nephandiſſima peta
tur. accepit originem et inualuit
cottidie uſq; nunc ſemper in ſuis
cenis et prandiis terram comedũt
ſigillatam: et ideo ſigillo regum ta
lis terra ſigillabatur. inde terra ſigi
lata eſt uocata. nũc aũt periit fideſ
ſigilloꝝ. quoniam tam in legalis q̃
elegans ad nos ſigillata portatur.
et eſt ſciendum ꝙ Raſ. et ipſa ex-

25

perientia hoc testatur. Dicitur in libro diuisionum quod ad uenenum napelli parum tiriaca aut nihil prodesse uidetur. qua propter ad aliud remedium prorsus est confugiendum. et non tam in pauco temporis spacio in quo necesse est napelli uirtutem ne ad cor transeat impedire contempnere artem medicine in specie tiriace quod est quia si non citissime impediatur moritur homo in uno die uel in tribus. sed de hoc infra dicetur ubi singulares medicinas ad singulares uenenum inducam:

Cap vi.

De signis et curis cuiuslibet singularis ueneni propinati et primo de argento uiuo.

Capitulum vii.

r lemj

Ille qui argentũ uiuũ sumpserit. dolorem patietur intestinorum et laterum aut grauedinem: et ad ultimum perducit ad epilensiam uel ad apoplexiã. et tũc cadit & interficit quod si fuerit extinctum uel sublimatum corrosionem facit intestinorum. et morsuram et fit grauedo lingue et stomachi: et apostematur cor et moritur. et eius cura est clistere cũ adipe anatis uel butiro. et deinde reiteretur cum aqua mellis. et si fuerit creditum ꝙ fuerit extinctum uel sublimatum uomitus prouocetur. et hoc statim antequam ad intestina descendat. quoniam tunc penitus intestina excoriaret. et sanguinem exire faceret. et tenasmon induceret: Tunc enim cum

cum clisteribus solum esset inten/
dere. et expedita argēti euacuatōe
erit attendendum ad accidētia de
relicta que tria esse consueuerunt.
Vnum mala complexio humida et 1
frigida in intestinis. Secundum est 2
debilitas cordis et tremor. Tertiū 3
uulnera in stomacho uel intestinis.
Et primo opponemus nos cum re
bus confortatiuis stipticis calidis
et de siccantibus. dabimus ergo
tunc mirram et castoreum decoc/
tam in uino. et saluiam & rutam tri
tam: et cum aqua in qua nuces ci
pressi sunt bulite potui propinabi
mus: et ad secundum opponemus
nos cū exhibitōe diamargaricō et
diamusci amari. et tercio oppone/
mꝰ cū medicīs sigillātibꝰ uulnera
assūptis ꝑ clistere si fuerūt uulnera
ītestīs ī potu si fuerit in stomacho

et boꝝ summa erit trifera minor aut uinum rubeum in quo mirabo lani cocti fuerunt. et si urina fuerit retenta ex potu argenti uiui tunc ponemus eum in balneo aque calu de et postea supponemus uessice spongiam infusam in decoctōne iu niperi et seminis apii pluribus uici bus et dabimus in potu uinū puꝝ optimū in quo bulita fuerit radix ciperi et ungemus mentulā et tes ticulos cum oleo rutacio et iunipe ro. et eius bezoar est costos. zcet.

De gipso cap. viii.

Ille cui datum fuerit in po tu gipsum habebit difficul tatem anhelitus: et frigiditatem in stomacho: et stipticitatem uentris: et labia alba ut mortificata. et eius cura erit ut bibat aquam calidam butiro et euomat. deiñ bibat iteꝝ

aquam calidam cum melle: et euo-
mat. et postea detur sibi in potu
metridatum dragme due cum op-
timo uino. et si stipticus remansit
clistericetur cum adipe anatis. et
ungatur uenter cum oleo de cerua
et eius bezoar est stercus muris
tritum et bibitum. et detur ex eo
cum uino dragma una.

De scoria eris. Capit. ix.

Ille cui data fuerit in potu
scoria eris multum asellabit
aut uomet. et cum dolore
et punctione in intestinis et stoma
cho: et eius cura erit balneum in
quo bulita sint capita bircorū. uel
limace et dare in potu succū mēte
et ungere stomacū et uētrē cū o-
leo rosato calido. et eius besoar est
sucus accori bibat drag. ii. cū uino

De Scoria ferri. Capit. x.

Ille cui data fuerit scoria ferri aut eius erugo exiccat cotti die et uẽter adheret renibꝰ et marasmũ patit̃. et eius cura ẽ humectare totũ corpus cũ balneis ĩ q̃bus testudiẽs sint bulite . et clisteriset̃ uẽter cũ decoctõe pedũ edoꝝ aut cũ aq̃ maluauisci et ꝯmedet̃ butiꝝ recẽs et iura pĩguia. et eius besoar ẽ lapis magnetis tritus et datus in pillulis cũ tantũdẽ de suco mercurialis et blitis in modũ pillulaꝝ et sit dosis magnetis ĩ uice dragmi.

De lapide magnetis. Capit· xi.

Ille cui datus fuerit lapis magnetis nõ ꝯsolatus efficit̃ lunaticus et melãcolicus aut heroicus. et eiꝰ cura ẽ ut det̃ ĩ potu limatura auri et fragmẽta smaragdi simulata sĩ cũ uino et clisteriset̃ cũ lacte ouino et oleo de amigdalis dulcibꝰ et

ē besoar eius smaragdus trita et da
ta ī potu tribus uicibꝰ ī ix. diebus

De lapide lazuli. Capit. xii.

Ille cui datꝰ fuerit ī potu lapis
lazuli nō lotꝰ patieť subuersio
nē stomaci et tristiciā et solicitudi
nē et eius cura ē bibere lac recens
mulctū asine oī mane usqꝫ ad dies.
vii. et ꝯmederē auiculas assatas ī spe
to et eius besoar est carabe tritū.
scrup. ii. et datū in potu cū uino.

De arsenico sublimato. cap. xiii.

Ille cui datū fuerit arsenicum
sublimatū patieť excoriatōnē
ītestinoꝝ et stomachi et arsurā et
dolores mordicatiuos et sitī et līg
uā bēbit exiccatā et expuerē nō po
terit et demū sincopī patieť et eiꝰ
cura ē ut bibat butiꝝ cū aq̄ calida ī
q̄ seīa rapi sint cocta et euomat et
clisteriseť et deīde cū oleo ꝺ amig

de ueneno arsenico solimato.

r le bn

dalis dulcibus omni die bis et ci/
betur iure galline pinguissime. et
eius besoar est cristallus trita sub/
tiliter et data in potu drag.i. cum
oleo amigdalis dulcibus et si nõ fu
erit sublimatum erunt accidẽtia re
missiora et cura eadem·

De litargiro. Capit· xiiii.

ILle cui litargiꝝ datum fuerit
in potu nõ poterit digerer̃ et
ꝑ uoĩtũ emittet q̃ĩsueuerat ꝑ sece
ssũ et eius cura ẽ cura colice ꝑ cli/
ster̃ ĩiectũ fcm̃ ex aq̃ mellis et adi
pe galliẽ uel anatis et dare ĩ potu o
leũ amigdalaꝝ dulciũ et ɔmeder̃ fi
cus siccas ante cibum et unger̃ sto
machum cum succo apii et uentrẽ
cum butiro et eius besoar ẽ semẽ
cherue tritum et datum in potu
dragmas duas.

De Cerusa. Capit. xv.

Ille cui data fuerit cerusa ĩ potu patieť uomitũ albũ ut cerusa & dẽtes nigros & dolorẽ uẽtris grauatiuũ: & egeret sanguinẽ: & hẽbit tenasmũ & ei9 cura erit uõitus puocatus cũ aq̃ in q̃ seĩa rape & atriplicis fit bulita. et deĩn clisterisare uẽtrẽ et cũ brodio cauliũ coctoꝝ et oleo sine sale et dare in potu metridatũ aut tiriacã cum optĩo uino. Et eius bezoar est potus uini albissimi puri ppe ĩebriationẽ.

De calcecumenõ .i. uiride eris. Capitulum .XVI.

Ile cui calcecbumenõ .i. uiride eris datũ fuerit in potu oblationẽ et suffocationẽ pulmõis et anhelitus hẽbit et q̃si ñ poterit respirar̃ et patieť solõem ɔtinuitatis in ĩteri oribꝰ et uulnera et ulcera in ĩtestĩs et pũctiões corrosiuas. et eius cura

erit stati cũ uõitu ꝓcurato cũ buti
ro et aq̃ calida et sępe reiterato. et
deiñ iiicere clistere fcm̃ cũ lacte asi
nio et oleo de aigdalis dulcibus et
deiñ dare in potu de terra sigillata
drag.i.cũ uio albo. & deiñ si ñ ofert
fiat balneũ i tina ubi sit oleũ oliuaꝝ
i tãta q̃titate q̃ ñ attigat ad stõacũ
& eius besoar ẽ corallus rubeus tri
tus & datus i potu cũ uino drag.ii.

De plũbo usto ca.xvii.

QVi dat̃ plũbũustũ nõ põt loqui
& morit̃ suffocatus: & uox eius
ñ audit̃ nisi sicut plũbũ: & eiꝰ labia
& lingua plũbia sunt. & eius cura ẽ
dare tiriacã magnã drag.ii.oĩ die us
q̃ ad.v.dies cũ aq̃ mellis: & iduere
pelles uulpias uel ouias nouas: et in
traſ uentrẽ mulę uel asinę calidę. &
reiterare itroitũ sępe. & eius besoar
sũt grana citroꝝ mũdata & trita &

data in potu cum uino cocto dulci drag.ii.

De asuro minio aut zenabrio. Capitulũ. xviii.

QVi datã asurũ aut miniũ aut zẽabriũ patiet̃ uõitũ et ueneris stipticitatẽ & ĩ uõitu discernet̃ p colorẽ unũquodq̃ ipoꝝ. & cura oĩm p̃dcõꝝ ẽ eadẽ. det̃ ergo ĩ potu butiꝝ cũ aq̃ calida in q̃ sẽia rapi sit bulita & euõat post uõitũ spõtaneũ: deĩn clisteriset̃ cũ aq̃ mellis & oleo. & eius besoar ẽ spõpiũ qd̃ fit de ebore ɔbusto datũ ĩ potu cũ uĩo drag.ii.

Resalgare

De realgare Cap. xix.

QVi dat̃ realgar in potu patiet̃ sitim & exestuatiõẽ et exiccatiõẽ et ɔsumptõem hũiditatis ita q̃ nisi ei succurrat̃: aut morit̃ aut pali

rlefe

ticus et otractus remãebit. Ego ui
di & curaui iuuenē cui datū fuit cū
epate porci assato realgar tritum &
euasit mortē ab eo et remāsit circa
omnes iuncturas quasi īmobilis ex
nimia siccitate. et ei9 cura est uomi
tus cum butiro et aqua calida sępe
iteratus et clisteria cū lacte asinino
iterata et clare ī mane in potu omī
die uncias.v.de lacte asinino:et ci
bare eum biconibus pinguibus et
ungere totum corpus ex oleo de a
migdalis dulcibus et sedare sitim ip
sius cum iuleb. Et eius besoar est o
leum de nucellis pini datū in potu
statim uel in prima die unci.iiii.

De Cituta Cap. XX.

ILle cui datus fuerit in potu su
cus citutę stuporem et sensum
perdet. Ex eo Socrates ab Atheni

ensibus fuit īteremptus. Et eius cu
ra est in potu sumere tiriacā dra.ii.
distemperatam cum decoctione dip
tami Et eius besoar est gentiana tri
ta et data in potu drag.ii.cū uino.

De suco titimaloꝝ ca.xxi.

ILle cui datus fuerit sucus titi
maloꝝ patietur fluxum uētris
et uomitum et accidentia colericę
passiōis. Et eius cura erit tiriaca ma
gna cum uino in quo diptamus fue
rit bulitus. Et eius besoar est muria
trita et potata cum uino drag.i.

De suco cucumeris

Ille cui datus fuerit ī potu suc9
cucūeris asinini patieṫ excoria
tionē in gutture & solōem uētris &
dolorē intestīoꝝ et eius cura ē tiria
ca magna cū decoctiōe baccaꝝ lau
ri et melle drag.ii. Et eius besoar ē

fucus mente uncia una.

De fuco ufnee. ca. xxiii.

Ille cui fucus ufnee datus fuerit patiet decurfu hũiditatũ fup/fluaꝝ ad os et guttur ita ut ftrãgu lari uideat. ꝓpter qđ hec herba ftrã gulatrix ab Ipocrate lupi uocatur. ftrãgulat. n. lupos ipam comedẽtes Et eius cura ẽ fumere ĩ potu de ter ra figillata ftatĩ. drag. ii. cũ aq̃ calida et euomere. & deiñ poft illud accipe de tiriaca. ℥. ii. cũ uĩo decoctõis gẽ tiane. eius befoar ẽ ariftologia lõga

De radice botormarien. Cap. XXIIII.

Qui dat in potu fucus aut radix botbormarien patiet ftrangula tõem et q̃fi fuffocatõem ꝓpter qđ

pan de p aceto

uocat̃ panis porco℞. et eius cura est bacce lauri trite dra ii. date ĩ potu et eius besoar ẽ pip album tritũ. ℥. ii.

De suco coriãdri ca. xxv.

QVi sucus coriãdri dat̃ patiet̃ q̃si destructionẽ ĩtellectus ac sicut ebrius uideat̃ & tãdẽ morit̃ stupide & eius cura ẽ tiriaca magna. ℥. ii. cũ optĩo uĩo. & eius beloar ẽ herba q̃ dr̃ uincetoxicũ data ĩ potu. ℥. ii.

De suco mãdragore. ca. xxvi.

QVi dat̃ ĩ potu sucus mãdragore aut poma eius aut radix eius ru borẽ in facie & oculis & stuporẽ in m̃te & m̃tis alienatõem & amentiã & somnũ ꝓfundũ patiet̃ et eius cu ra erit sumere ĩ potu statĩ tiriacam magnã distẽpatã cũ optĩo uĩo et tar dare comestionem per diem unam et bibere optimum uinũ purum: et odorare acetũ forte. Et eius besoar

ē radix rafani comesta omi die usq̄ ad tres dies cū pane et sale.

De suco papaueris nigri ca xxvii.

QVi dat̄ sucus papaueris nigri pati et̄ stuporē mtis: dormitatiōem et hebetiā ut illi q oleū cōedūt. et eoꝝ cura ē bibere tiriacā magnā et dya castoreū et oppopirā aut ɔfectionē de anacardis dragmas duas cū uīo Et eius besoar est alliū crudum.

De Opio Cap xxviii.

QVi dat̄ opiū in potu si cogat̄ uomer̄ apparebit odor opii ī uōitu et erit ebes et piger et dormitans absq̄ sensu et nō intelligēs neq̄ sētiēs. et si nō succurrat̄ ei morietur. Et eius cura ē altissimū uinū et fricare extrēa cū nitro et sapone et ꝓuocare sternutationē cū pipe ītromisso in nares. et eius besoar est castoreū tritū et datū ī potu cū uīo drag. ii.

De succo Scamonee: Cap. xxix.

ILle cui succus scamonee datus fuerit in potu patietur cordis defectū et sincopī et sitim. et extuationē et dissenteriā. et febrē. et eius cura ē potarī aquā ordei sepe et ingredi balneū aque tepide. deinde post illud bibere sirupū rosarum et buglossarum tota die et prouocare somnū et odorare nenufar. et rosas et mirtū et cibari cū cibo facto cū sumach. uel uerbenis et emplastrarī uētrem et stomachū. cum pulpis citoniorum. et eius besoar est erba q̄ uocatur ribes et eius sucus.

De apio risus. Capit. xxx.

ILle cui datum fuerit in potu apium risus facit hominē extra mentem et continue ridet. propter hoc uocatur apiumrisus.

et eius cura ē ꝓuocare somnū cū po
tu boni uini inebriāti; et eius bezo
ar est succus mellisse cū aceto da/
tus in potu.

De succo Cherue. Capit xxxi.

Ille cui sucus cherue datus fue
rit ī potu patiet̄ uomitū ꝯtinu
um et dolorē uētris. et eius cura e
rit tiriaca magna data ī potu drag
me due. cum uino optīo calido· et
eius bezoar est ypericon.

De suco Napelli. Capit· xxxii.

Ille cui sucus napelli siue eiꝰ fru
ctus siue eius subā datus fueīt
ī spatio uniꝰ diei aut triū morit̄. et
patit̄ an̄ hoc sincopī et defectū cō
dis et denigrationē et defuscatio/
nē paulatine oīm mēbroꝝ. et dein
de tumet totū corpus et oculi eius
foras ꝓminēt et linguā in ore cōti
tinere non potest. Succurratur

Delanno de napello.

Pro Napello vide .3. cap. 34. in fine c. 59. et in hoc tract. 7. cap. 4. car. 156.

ergo instāti dardo terrā sigillatam
distpatā cū butiro et aquā et euo
mat et statim exhibeaт smaragdus
optīa trita.drag.ii. cū uino et sup
cor ponaт siricū tīctū ī grana īfusū
ī suco buglosse et aq̄ rosata et rei
tereт & deīde serui sugāt cū ore ex
tremitates corpis sed ipi morietur
nisi acceperīt de smaragdo et eius
besoar ē mus q nascit ī radice na/
pelli. exiccaт et datur ex eo ī potu
drag.duas. Capit. xxxiii.

De suco oleandri.

Ille cui sucus oleandri et eius
cornua uel eius cortex data fu
erit ī potu patieт sincopī et tribu
latione cordis et anxietatē. et eius
cura ē sumer diacastoreū datū ī po
tu dra.ii.et eius besoar ē granū iu/
niperi tritum in quātitate dragma
rum duarum cum uino.

De ſuco Meſereon. Cap. xxxiiii.

Ille cui ſucus meſereon dato fuerit in potu patietur flux/um uentris et ſitim et anxietatem et excoriationem inteſtinorum: et eius cura erit ſyrupus roſatus cum aqua ordei et odorare fructus fri/gidos. et odoriferos. et eius bezo/ar eſt organum aſſatum et bibitū.

Capitulum xxxv.

De ſucco ellebori.

Ille cui ſuccuſ ellebori datus fuerit aut radix eius patie/tur ſtrangulationem gutturis: et prefationem: et fortaſſis ſuffoca/tur ſubito. et ideo uocatur ſtran/gulator carnis. et eius cura eſt ſu/mere in potu ſtatim aquam mellis et quieſcere in loco ſeperato. et de inde detur bezoar eius. qđ ē flos nenufaris ſiccus et tritus dra .ii.

De Alfesira. Capit. xxxvi.

ILle cui alfesira data fuerit pacietur excoriatione uetris et uomitu. eius cura erit dare in potu aquam mellis. deinde tribuere cito uiu assatum. et eius bezoar est ana gallus.

De succo Brionie. Capit. xxxvii.

ILle cui succus Brionie datus fuerit. patiet scotomia et stoliditatem. et angustia spus. et eius cura erit tyriaca. dragma. ii. cum uino decoctionis enule et eius bezoar est piper. pimpinella

De cornibus spice. Capi. lxxx viii.

ILle cui cornua spice data fuerit. patiet tortione uentris et nauseam. et eius cura est tyriaca

dragme due cum decoctione uini in quo diptamus sit bulitus.

De cornuis oleandri.

Capitulum .xxxix.

Ille cui data fuerit cornua o/liandri aut qui comederit as/saturam ī ueru exciso ex oliandro aut qui dormierit sub umbra oleandri, aut q biberit aquā flumīs sub cuius ripis crescit oleander cuius copia est ī insula sardinie et ego expertus sum illud et uidi. patiet̄ extuationē et amentiam et rugitum uentris et si balneū fuerit calefac/tum ex oleandro balneatus sinco/pim patietur in balneo et eius cu/ra et bezoar dicta sunt supra in capitulo de succo oleandri.

De cornibus bedeguar. Capi.xl.

Ille cui ī potu data fuerīt cō/nua bedeguar. patiet̄ difficul

tatē trāsglutiēdi· et eius cura est lā
bere oleum de amigdalis dulcibus
et ipius bezoar sunt mora celsi.

De Anacardis. capit. xli.

ILle qui assumpserit anacar/
dos paciet incēsionē in gut/
ture uehemētem. et qnq̄ inflabit
et acutam faciet egritudinē et mē
tis alienationē et eius cura ē cū re
bus unctuosis sicut oleo amigdali
no sissamino et butiro et lacte et iu
ribus gallinaꝝ. et si dolorē hēbit in
ītestinis tūt ꝯueniēs est balneū et
si inducūt febrē acutā tūc est cōue
niens uti attenuāte dieta et frigi/
da et huīda. Et si fuerit mētis alie/
natio ꝓuocetur somnus cū semine
lactuce et papauer̄ albo et eius be
soar sūt grana pini torrefacta et co
mesta.

De Nucibꝰ et auelanis. cap. xlii.

Ille q̄ comederit nuces aut auelanas raucidas. patiet̄ accidētia mala scilicet nauseā et deiectionē appetitus et uomitum et debilitatē uirtutū aīalium. et eius cura erit rob citonioꝝ. et rob pomoꝝ. Et si acciderit ei eructatō habens odorē lini putrefacti tūc posset mori et eius cura erit dyacimինum uel diapeperion. et detur ei ī potu uinū purum et uometet̄ stomachus cum oleo nardino.

De malo castoreo. capit. xliii.

Ille cui in potu datū fuerit malū castoreū patiet̄ clamorē et rixam et dolorem. et liguam habebit foris ꝓminentem et febrē Et eius cura erit uomitus cum butiro et aqua mellis donec uomitus minime habeat odorem castorei.

deinde detur in potu rob mororū aut limoꝝ. et eius bezoar sūt semina coriādri assata et trita. drag. ii.

De malis fungis. Capitulum. xliiii.

ILle qui comederit malos fūgos et p̄cipue qui nati fuerint super ferro aut super anabulla uel malo terre uel in locis termarum ꝓuocabitur et dolorē patietur in pectine. et ꝓhibebit̄ ei urina. et dolores hēbit in uentre. et si odorauerit malū fungum et tubera mala patietur epilētiam et fortassis morietur. et ante illud erit ei ꝑpinandū uinū optimū in quo piper nigꝝ sit bulitum. et deinde clisteri sare ip̄m cum aqua mellis et sale et fomentare femur cum oleo nardino. et eius bezoar quādo decoquūtur fungi aut comeduntur sunt pira īcisa

in frusta et simul decocta. et bezo ar post comestionē ipoꝝ est allium crudum:

De Nuce uomica. capit. xlv.

Ille qui nucē uomicā biberit uel comederit hēbit uomitū pessimū et dissolutionē uirtutis. et eius cura est rob citonioꝝ et mirti et potus alti uini. et eius bezoar ē cortex citri.

De Coloquintida. capit. xlvi

Ille qui coloquītidam solita/ rie natam in arbor̄ sua comederit. uenenū letale sumpsit. et nisi succurrat̄ ei subito morietur in tertio die. et cuius cura et bezoar si/ mul et semel et smaragdus optima trita data in potu. drag. ii.

Capitulum xlvii.

De Fico pharaonis.

Fico de pharaon 38

Ille qui comederit ficus pharaonis statim patietur febrē et fractionē totius corporis et uidebit̄ ei ꝙ sit idropicus. et hoc ego uidi in Sardinia in ducatu galurie ubi istaꝝ ficuū est habundātia. ꝙ q unā comedebat patiebatur unā febrē et q duas duas. et q tres patiebatur trinam febrim. et ut plurimū iste febres erāt terciane. et cura eius est aqua ordei parata aut serum caprinum. Et eius bezoar sunt grana siue semina cucumeris mundata et trita et data in potu. drag. i i.

Capitulum xlviii.

De Semine Iusquiami.

Ille cui in potu data fuerint semina iusquiami patietur ebrietatem et mentis alienationem et stuporem et immobilitatem omnium mēbrorum. et eius cura est

piper longum tritum: et datum in potu. dragme due. et eius bezoar sunt grana fisticoꝝ comesta uel bibita·

De granis cocognidii.
Capitulum xlviii·

Ille cui in potu data fuerit grana cocognidii. patietur uomitū et fluxum uentris et tribulationem in stomacho et eius cura est tyriaca magna drag.ii· cum uino et bezoar eius amigdale amare

De baccha lauris rancidis·
Capitulum. l.

Ille q comederit bacchas laurinas rancidas patietur accidentia que patitur qui comederit nuces rancidas. et cura eius et bezoar erunt similia·

De cataputia. Capit. li.

Ille qui comederit cataputi/
as patietur accidētia que pa
titur qui biberit girasolem. que su
perius dicta est chensa. et cura eiꝰ
et bezoar sunt eadem.

De semine Vrtice. Capit. lii.

Ille qui comederit semen ur
tice patiet̄ gutturis et oris
& lĩgue excoriationē. et arsurā et
ardorē in mictu. et eius cura est o/
leum amigdalinū dulce potare et
eius bezoar sunt grana citoniorū
trita et potata cum aqua calida.

Somente de
ortigas

De Semine papaueris nigri.
Capitulum. liii.

Ille qui biberit uel comederit
semina papaueris nigri patie
tur accidentia que patitur qui opi
um sumpserit. licet r̄missiora. et cu
ra et bezoar idem sunt:

c leebiij.

De Semine ellebori.
Capitulum. liiii.

Ille qui biberit uel comederit semen ellebori patietur accidentia que patietur q succum aut radicem ellebori biberit. et cura et bezoar est una.

De semine citute.
Capitulum lv.

Ille qui biberit semen citute patietur accidētia illa que passus fuit qui succum ei9 biberit et licet magis remissa. et cura et bezoar sunt eadem.

De semine humidi coriandri.
Capitulum lvi.

Ille qui biberit uel comoderit semina humidi coriandri. patietur accidentia similia que patitur qui succum eius biberit. et eius cura et bezoar sunt eadem.

declarat° bezoar.

De Semine serpētarie. cap. lvii.

ILle q comederit semen serpentarie patietur stridorē et punctōnē gutturis et dentiū et superestuationē et feruorem. et eius cura est butiꝝ recēs bibitū· et eius bezoar est succus farine ordei decocte in aqua.

Capitulum lviii.

De morsibus aut puncturis ab aliqbus aīalibus uenenosis·

SI uero aliquis morsus fuerit aut punctus ab aliquo animali uenenoso et ignoret cui9 sit pūctura tūc strīgat loc9 pūctur et ponāt sup ipm uentose cū sacrificatione et sugat locus cū ore seruoꝝ· et deīde sup locū ponāt cācri triti. ꝙ si loc9 ueiē cepit ad cōruptionē abscindat mēbꝝ si fuerit loc9 aptus aut mēbrum aptum abscisioni. ꝙ si

non cauterisetur. nam qn̄ incepe-
rit locus denigrari aut putrefieri-
erit signū q̄ pūctura fuerit aīalis p̄
nitiosi. dū aūt nō inceperit tēdere
ad putrefactionē et corruptōnē q̄
uis sit uehemētis doloris cū nōdū
sit ei uelox pambulatō ī corpe nō
est malū nisi punctura fuerit iuxta
cor aut artariam magnam.

De morsu Vipere. capit: lix.

ILle uero quē momordit Vi
pera summa medicīa℞ et be
zoar est ei tyriaca magna. et fortas
sis confert metridatum et medica
men de asafetida et butirū uetus.
et medicamē de erba et comestio
alliorum et potus uini puri.

De morsu Scorpionis. cap. lx.

Mordicationi autem scorpio-
num. confert uaporatio olei
et alliorum et tyriaca dyasesse-

ron: et oleum antiquum linitum.
Et eius bezoar est corpus scorpi-
onis tritum et superpositum lo-
co.

De morsu araneaꝝ. capit. lxi.

MOrdicationi araneaꝝ cōfert succus pomorum aut piroꝝ aut oppositio ferri frigidi iterati. Et eius bezoar est endiuia.

De morsu Rutele. capit. lxii.

Mordicationi autem rutele cōfert balneum calidum ualde et sepeliri ī arena aut cineri calido et bibere puluerem de nigella.

De morsu Apum. capit. lxiii.

MOrdicationi autē apū et pūcture ꝯfert epithima cum bolo armeno et aceto et canfora et

q̄ manus suas et faciē succo malue
abluerit nō pungetur ab apibus.

De mordicatōe aīaliū cap. lxiiii.

SI aūt mordentia aīalia acule
os aut dentes in locis morsis
dimiserīt tūc oportet ut locus fri-
cet̄ cū oleo et ciner̄ suauiter et de
inde fiat emplastꝝ sup̱ locū ex fer-
mento cū oleo et sic aculei uel dē-
tes uenenose educentur.

De morsu canis. capit. lxv.

SI autē aliqs morsꝰ fuerit a ca
ne et dubitet̄ utꝝ fuerit rabi
osus uel non. fricetur buccella pa-
nis sub loco morsure. et deinde il-
lū exhibeat aliis canibus quem si
rennuerit rabiosus erit. si uero co-
mederit minime. Signa autem ꝙ
sit rabiosus p̄ter hoc sunt ꝙ canis

ligũ suam pĩciat extra· et ĩtromit
tat caudã suam inter coxas suas et
raucã habet uocẽ. et ꝙ abhorreat
sanos et uiros et ꝙ mordeat domi
nos domus sue et oẽs qui ei obuiãt
et fugiãt ab ipo canes. et q morsus
est nisi pcaueat. et curetur ĩfra xl.
caniculares dies efficietᷓ idrofiorbi
cus. i. timens aquã· ꝙ est qa ꝓpter
rabiẽ efficitᷓ siticulosus· et appetit
ad aquã et cum uiderit eã imagina
bitur canes esse in aq̃ et moriẽs siti
pre timorᷓ ĩmaniũ canũ fuget aquã
et tũc non est spes salutis. et cũ ꝓ
cedit in egritudĩe efficitur. et ipse
rabidus et emittit sperma in pollu
tione sua. et ĩ modũ catuloꝝ. et qñ
cũqꝫ egerit flegma ĩ modũ catulo
rũ. qđ est quia imaginatio conti
nua quam habet de cane sigillat in
humitatibus suis figuram canum·

Et scias q si equus et mulus et asi
ni et simia et homo patiūtur rabiē
circa maximū frigus aut circa max
imū calorē. et eius cura est. ut sup
locum morsus ponātur uētose cū
scarificatōe et ponātur desuper al
lium siue cepe tritū et cōfectū cū
butiro uaccino. et sumat in potu e
lectuariū cancroꝝ fluuialiū et ītret
balneū omni die et laboret in cura
ethicoꝝ et melancolicoꝝ et balne
ēt ante xl. dies ī aq̄ maris. Et eius
bezoar sunt cācri fluuiales adusti
et puluerisati. et dati ex eis drag/
mas iii. ī potu oībus tribus diebus.

De cātaridibus. Capit. lxvi

SI autē cantarides qs biberit
patiet mictū sanguīs et extu
atione et accidētia pnitiosa et eiꝰ
cura est. ut sumat in potu lac ouiū

cum oleo amigdalino deinde curē
tur ulcera uesice. et eius bezoar e
rūt grana alchechenchi numero x.

De lacte. Capit. lxvii.

SI aūt qs lac biberit fueritq; co
agulatum in stomacho patie
tur stomaci mollificationē et naui
siam et sudabit sudorē frigido. et ei
us cura erit biberē acetū fortissimū
postea sumat de asafetida. drag. i.
aut sirupo acetoso Unciam i. uice
una post uicem.

De Assatura suffocata.
Capitulum. lxviii.

SI autem quis comederit assā
turam suffocatam que inuol
uitur in pannis cum extrahitur ex
furno patietur uertiginē similem e
pilensie. et eius cura est ut euomat

r Leoey

et postea sumat ĩ potu rob fructũ stipticorum et zucharum rosatum cũ xi. aloes et mastice querat som num et ingrediatur balneum.

De piscibus frigidis. Cap. lxix:

SI autem quis comederit pis ces frigidos qbus pꝰ eius cap tionẽ aduenerit una dies aut duo aut si quis carnes pridie uel añ ter tiam uel quartã diem occisas. aut morticinas aut ꝑcussas a fulgur̃ et tẽpestate mortuas. aut morbo pesti lentiali ꝑemptas accidi tꝫ ꝙ supue nit ex comestione maloꝝ fungoꝝ et cura eorum est ut euomat et su mat in potu uinũ purum cum pipe re et curetur cura fungoꝝ preter quod non comedat pira.

De cerebro Gatte. Capit. lxx.

ILle cui in potu datum fuerit cerebꝝ gatte patietur stoli

ditatem et instrigiosus uidebitur. et eius cura ē terra sigillata. et uomitus cum ipsa omni mense bis et accipere de confectione dyamusci omni die summo mane. et eius be/zoar est muscus tritus scrupulum seminis et dat̄ ī potu cū uino albo

Capitulum. lxxi.

De extremitate caude cerui.

Ile cui extremitas caude cerui data fuerit patietur acci/dentia napelli. et eius cura ē potio smaragdi scrupulū semīs triti dati in potu cum uino et deinde frica/tio totius corporis cum oleo facto de semine citri. et eius bezoar est tyriaca magna drag. ii.

De sanguīe bouino. capit. lxxii.

Ile cui in potu datus fuerit sanguis bouinus uetus patietur mortificationē et euomat uo/

mitum coagulatū. Et eius cura est acetum acerrimū calidum. deinde uomitus deinde tyriaca. deīde balneum aque calide:

De sanguīe Buffonis. Cap. lxxiii.

Ille cui in potu datus fuerit sanguis buffonis petiet̄ difficultatem anhelitus et cordiaca accidentia. et si quis sputū ipsius sup ferit erit ꝓpe mortem sicut qui napellum biberit. et eius cura est potio smaragdi scrup. i. deinde ītrar̄ corpus aīalis quadrupedris magni ut ē bos asinus uel mulꝰ uel equus et reiterare illud. deinde tyriace. drag. ii bibere et eius bezoar ē lapis inuentus in capite buffonis qui apud lapidarios uocat̄ borras uulgaritur trepanide:

Capitulum. lxxiiii.

De sanguīe hoīs colerici ruffi.

45

Ille cui in potu datus fuerit sanguis hoīs colerici ruffi extractus in tpe rixe sue aut furoris. patiet̃ furores mētis et pmixtionē ītellectus et īuericūdiā deīde paulatim exiccabit̃ et eius cura est bibere aquam cucumeris palestini et masticare grana ipius et deglutire succū et potare sirupū nenufarinū et eius bezoar ē trociscus un9 de tiro.

Scombre colerico

Capitulum. lxxv.

De sanguie mēstruo aut lepsi.

Ille q sanguinē mēstruū aut lepsi biberit uidebit̃ esse pstigiatus et lunaticus maleficiatus et obliuiosus. et eius cura ē potare margaritas tritas. drag. i. cū aq̃ mellisse. et balneari ī aq̃ tepida et coir̃ cū puella scd̃m legē et ɔuersari et āplexari cū puellis et iuuenculis et

eius bezoar ē ꝯmederē serpētes a q
bus caude et capita per palmū sūt
abscisa.

De morsu hoīs ieiuni. cap. lxxvi.

Ille qui morsus fuerit ab ho
mine ieiuno ponat sup mor
surā stercus galline alioquin patiet̄
ulcus uenenosum et difficilis sana
tionis.

De morsu serpētis ullo. cap. lxxvii.

Ille qui fuerit morsus a serpē
te ullo statim liget locū cum
coreo cerui et deīde supponat tyri
acā et de ipā bibat et circa cor ap/
ponat̄ smaragd9 et corallū ut mar
garitas. et locū morsure faciat su/
gere a seruo.

Pro hoc vide ī cap. [illegible] et 32, et 58. [illegible] Consilio medicorum [illegible] bonarum [illegible] remedijs ī [illegible].

De felle leopardi. Capit. lxxviii.

Ille cui in potu datū fuerit fel
leopardi patiet̄ accidētia na
pelli et uiperē. et eius cura et bezo

ar sunt uua. Capit. lxxix.

De salamandra.

ILle qui biberit salamandram patiet̃ accidentia cãtaridaꝝ et cura eius et bezoar est una.

De lepore marino aut Rana marina. Capitulum lxxx.

ILle cui lepus marinus aut rana marina data fuerit ĩ potu hẽbit uomitũ unctuosũ et totũ eiꝰ corpus efficit̃ turgidũ et ĩflatũ sicut yposarca. et fetebit eius anhelitus. et eius cura ẽ festinus uomitus cum butiro et aq̃ mellis et deĩde sumere post illud tiriacã dyatesseron per tres dies et cibari carnibus passeꝝ et potare bonũ uinũ & eius bezoar ẽ caro uulpis assata et comesta. Capitulum. lxxxi.

De morsu muris simie et Gatte.

QVi uero a mure. et Simia. et

gatta morsus fuerit sup morsuram
ponat stercus gallīe et curet illud
ut in morsu hoīs ieiuni dictū est·

De scriptor̄ besoartitice uirtutis
ad unū qdq3 uenenū et de duab9
difficilib9 qōibus. Capit.lxxxii.

Besoar antbonomasice dr̄ de
quodā lapide q sic uocat̄. cu
ius ppria et specifica uirtus ad leta
le uenenū ē liberās a morte subito
absq3 ullo medici ingeīo.et ideo de
oī medicina q̄ liberar̄ pōt a morte
hoēm ab aliq̄ egritudīe uel ueneno
dici pōt q sit besoar illius morbi si
ue sit illa medicina lapis uel granū·
uel sucus uel aliq̄ cposita medicīa
Et q illū lapidē hēt tutus ē ab omī
mortali ueneno· Terit̄ etiā et dat̄ ī
potu de ipo drag.i. et p ipm dr̄ fu
isse liberatū regē Anglie dn̄m Ado
ardū ī ciuitate Aron.qn̄ uulnerat9

fuit p̄ passiasinū soldani gladio tox icato. Hūc aūt lapidē ei tribuit generalis p̄ceptor tēpli et ego cōsimilē uidi. Est aūt rubeus purulētus leuis ut spōgia et frāgibilis ut gipsū Habet aūt q̄dlibet uenenū tā minrale q̄ uegetabile et aīale ꝓpriā medicinā oppositā ei a qua oppositōe uirtute specifica fit liberatio mortis ab illo ueneno. et ideo besoar ē unicuiq; ueneno illa medicīa q̄ absq; uirtute elemētari curat tale uenenū. Et de quolibet besoar iā sup̄ expediui tractatū in cura cuiuslibet ueneni in fine descriptionis ne sit amplius necesse r̄capitulare tractatum. Capit. lxxxiii.

De questione Vtꝝ tyriaca zc̄.

Est aūt q̄stio utꝝ tyriaca magna sit besoar. i. a forma specifica liberās a ueneno an materie e-

le mētaris liberās a cōplexiōe nō a
forma. Et uoluerūt qdā dicer̄ ꝙ oī
no erat besoar fūdās se sup rōe Ga
lieni q cū andromacū pbm̄ respex
isset q pmo tiriacā īueīt et eā pba
uit nūq̄ pdesse nisi in morbis frigi
dis ppter oppositionē multaꝝ reꝝ
calidaꝝ. et in morbis calidis ppter
oppositionē multaꝝ mediciāꝝ fri
gidaꝝ q̄ ī ipa ītrāt. Et hoc dixit Ga
lienꝰ illā tiriacā Andromaci eē me
diā ꝯplexiōe sed ipe adiūgens car
nes tiroꝝ et terrā sigillatā. fecit eā
ualere formaliter ad om̄e uenenū
licet ad q̄dā plus et ad q̄dā minus
et ad quedā sīgulariter data et ad
quedā cum additōe. Alii uero dix
erunt ꝙ a cōplexione elementali a
gebat quecunqꝫ in corpore huma
no operat̄ fundantes super debili
tatem operatōnis sue aut penitus

filosofum

48

uanitate quādo ipsa datur ↄtra na pellum uel cōtra Viperam uel contra fel leopardi et breuiter contra qđlibet uenenum letale scđm specificā formā in qbus paꝝ aut nihil uidetᷣ cōferre ut dixit Rasis. Solutio aūt huius dubitatōis ē ꝙ curatio cuiuslibet ueneni q̄tuor mōīs ↄtīgit scilicet qa aut frāgit acumē ueneni aut substātia eius ꝛsoluitur aut ipm expellit aut ipm per oppositionē specificā corrūpit et ab eo eius uirtꝰ ꝑrsus aufert. Exēplū pmi ē opium qđ frangit euforbium & castoreum quod frangit opium: Exemplum secundi est terra sigillata et alliū q̄ substantiā ueneni aut ꝑ uomitū aut per sudorē resoluūt. Exēplū tertii ē smaradus q̄ uenenū fugat et attrahit usq̧ in extremitates mēbra. Exemplū q̄rti est forma

ſpecifica oppoīta ueneno q̄ ī nāli/
bus īueītur ut ī lapide beſoar et ī
artificialib9 ut ī diuina et nobili cō
poſitōe tyriace et ꝑmixtōe oīm ſī
gulariū medicinaꝝ ſimul ꝯfectarū
reſultāte.et qa ī tiriaca ē uirtus cō
plexioālis multaꝝ mediciaꝝ uene
nū frāgētiū ideo bn̄ dictū ē ꝙ tyri
aca ē medicīa ꝯplexionalis ad uene
na et ex poſitōe tali reſultat res di
uina que potius ē ab extra q̄ ab ī/
t9.ſ.forma artificialis q̄ oī ueneno
oppoīt et ideo bn̄ dictū ē ꝙ ipa be
ſoar eſt oībus uenenis licet magis
et minus.Et licet q̄dā ſūt magis be
ſoar ad q̄dā uenena q̄ ipa.Veꝝ ipa
ē ad oīa.et ideo mater omniū me/
dicinaꝝ a medicis eſt appellata·

De lapide Begaar ex Pandectis·

LApis Begaar latine uel lapis li
berās a uenenis arabi.Hager.

49

Begaar. Begaar est nomen persicū
et est expellens nocumentum et
hoc nomē cadit in uim. et est ꝙ ca
dit sup omnē medicinā cōuenietē
alicui ueneno eo ꝙ resistat uirtuti
eius et expellit nocumtū eius ꝓ
pter ꝓpetatē q̄ ē ī eo. et scd̄m ꝙ ca
dit sup lapidē notū q ꝯueīt oībus
uenenis calidis et frigidis. cū tota
sua substātia et resistit ei bibitus.
aut suspēsus sup patientē: Colores
lapidis Begaar sūt multi. nā ex eo ē
citrinus uelut putrilētus et macha
ici· Et ille q pticipat uiriditati et il
le q albedini. Melior uero oībus ē
citurinꝯ et plus putrilētus. et ī hoc
differt Excerasten cū Begaar. et ex
positio eius est ꝯtra uenenū· et mi
nera est in terra sui et indie. et in
terris orientis et multi lapides assi
milantur ei q nō hn̄t suā ꝓprietatē

nec ap,pximāt ei ī opatōibus aliq/
bus et qdā est q dicit̄ cobebori et
marina et ē lapis ī quo nullus sed
multi errāt ī alio q dicit̄ chides.et
ē lapis multe boītatis mollis tactu
mollitie sine supfluitate. Et idē au
toritate Rasis. Begaar ē lapis citri
nus mollis nō hn̄s saporē. Vn̄ et la
pis ē uergēs ad citrinitatē et albe/
dinē hn̄s colorē uini et ē splēdēs si
cut lumē.et ē leuis. Posse. serapio
Lapis begaar cōueīt uenenis.et qn̄
bibit̄ ex eo pōdus. ii. granoꝝ ordei
aut linimētū fiat cū eo sup̄ morsus
liberat a morte et expellit uenenū
p sudoiē et qn̄ ponit̄ lapis in annu
lo et ponit̄ in ore illius q sūpsit ue
nenū et fugit eum aliq̄tulū conue/
nit ei. Et quando tangitur cum il
lo lapide aculeus scorpionis prohi
bet ab eo potentiam pungendi.

Et si territur ex eo pondus duoꝝ
granoꝝ ordei et dissoluatur ĩ aqua
et ponatur in ore serpẽtis suffocat
ipsum statim et occidit. et ego ui/
di in ipso sufficientiam ad auferen
dum nocnmẽtum. et erat lapis ille
quem uidi uergẽs ad citrinitatẽ et
albedinem babens colorem uini. &
cum hoc erat leuis splẽdens sicut
lumen. Etiam uidi in eodem suffici
entiam illam quam non uidi in alia
medicina simplici. imo ꝙ etiam nõ
uidi tyriacis cõpositis. Vnde lapis
iste begaar cõuenit uene no scorpi
onis et idem auctoritate Rasis la/
pis begaar conuenit ueneno scorpi
onis qñ portatur in annulo et scul/
pet ĩ eo imaginẽ scorpiõis signo sa
gitario ascẽdẽte: deĩde sigilla cũ eo
oblibanũ exñte ĩ scorpione qđ tri
tũ exbibe patienti ad potãdum et

euadet ab dalla anarach.i.a ueneno
Vidi lapidem begaar amari a custo
ditore legis dei et est uerum quia
ipse emit hunc lapidem et dedit ī
pretium huius palatium Cornube
in principio guerre.

Finiunt Petri de Abano reme-
dia uenenorum.

Rome in domo Nobilis uiri Iohan
nis Philipi de Lignamine Messañ.
S D N familiaris . hic tractatus im-
pressus est. Anno domini. M CCCC
LXXV. DIE XXVII. Mensis Ianuarii
Pont. Syxti IIII. Anno eius quarto

Registrum huius tractatus.

Tabula.
alfessire.
de morsu.
difficiles·
Aquam.
est bezoar.
ille cui data.
data in potu.

Sitiret:
in potu.
mortificatiuū.
et cataputie.
De alfesira·
tatem.
deinde.
ille qui:

Et respexit.
aliquis morit̃.
locum celi.
ipsum.
ego qn̄q3.
Cum oleo.
ditatem.
ille cui·
ar sunt una.
fuit per.

